

Historian tutkinto-ohjelman valintakoe 22.5.2019

Tehtävä A

Latinalaisen Amerikan valtioiden itsenäistyminen 1800-luvun kuluessa päätti useita vuosisatoja kestäneen Espanjan siirtomaakauden mantereella. Pohdi miten siirtomaakauden perintö on vaikuttanut Latinalaisen Amerikan valtioiden kehitykseen itsenäisyyden ajalla.

Tehtävä B

Tarkastele Suomesta ulkomaille suuntautunutta muuttoliikettä vuosien 1870–1970 välillä. Pohdi laajasti, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet muuttoliikkeeseen. Mieti myös muuttoliikkeen seurauksia suomalaisessa yhteiskunnassa. Käytä hyväksesi oheisia aineistoja.

Tehtävään B liittyvät aineistot ovat tämän paperin kääntöpuolella!

Mallivastaus

Kysymys A

Kysymyksen maksimipistemäärä on 50. Asiasisällöstä voi saada 0–40 pistettä, ja kirjallisista ansioista 0-10 pistettä. Asiasisällön osalta hyvään pistemäärään ei riitä pelkkä asioiden luettelointi, vaan olennaista on ymmärtää ilmiöiden merkitys ja niiden väliset yhteydet. Hyvä pistemäärä edellyttää ilmiöiden selittämisen lisäksi myös omaa tulkintaa. Tärkeää on kyetä perustelemaan omat näkemykset ja esittää ne ymmärrettävästi ja selkeästi.

Asiasisältö (0–40 pistettä)

Asiasisällön osalta on huomioitava, että kyse ei ole pelkästään Espanjan toimien suorista seurauksista, vaan kolonialismin rakenteellisista vaikutuksista. On hyvä huomata myös Latinalaisen Amerikan valtioiden väliset erot, mutta tässä kysymyksessä haetaan erityisesti yleisiä piirteitä. Olennaista on ymmärtää ilmiöiden syyt ja seuraukset sekä niiden merkitys osana laajempaa viitekehystä. Omat näkemykset tulee myös osata perustella hyvin.

Pisteitä saa seuraavista asioista (0–4 pistettä per kohta). Jokaisen kohdan huomioimisesta saa yhden pisteen. Lisäpisteitä (1–3) saa ilmiöiden tulkinnasta, niiden liittämistä kontekstiinsa sekä niiden välisten yhteyksien ymmärtämisestä. Jokaiseen kohtaan on listattu asioita, jotka kyseiseen ilmiöön liittyy, mutta hakijan ei edellytetä käsittelevän niitä kaikkia. Olennaista on, että on ymmärtänyt itse ilmiön.

- **Historiallinen tausta:** löytöretket, valloitus, siirtomaa-aika ja kolonialismin purkautuminen; miten Latinalaisesta Amerikasta tuli Latinalainen Amerikka
- **Keskeisten käsitteiden ymmärtäminen:** kolonialismin, imperialismi, uuskolonialismi, nationalismi
- **Rakenteiden ja toimijoiden hahmottaminen sekä Pitkän aikavälin muutoksen ja jatkuvuuksien ymmärtäminen.** Valloittajat/siirtolaiset ja heidän jälkeläisensä, alkuperäiskansat, orjat ja orjien jälkeläiset. Siirtomaavallan eriarvoistavat rakenteet ja rakenteellinen väkivalta. Kolonialististen rakenteiden jatkuvuus itsenäisyyden aikana. Kolonialismin pitkä historia ja sen tähän päivään asti jatkuva perintö.
- **Vaurauden epätasainen jakautuminen ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus.** Erityisesti maaomaisuuden epätasainen jakautuminen ja suurmaanomistajien valta. Rikkaiden ja

köyhien välinen ero on useissa Latinalaisen Amerikan valtioissa maailman suurimpia. Sosiaaliset ongelmat ja ympäristöongelmat.

- **Uuskolonialismi ja riippuvuus.** Talouden yksipuolisuus; siirtomaaisännät eivät kehittäneet oloja siirtomaiden tarpeiden mukaan. ”Banaanivaltiot”, Monroe-oppi, kylmä sota ja sen päättyminen. Latinalainen Amerikka uusliberalismin koekenttänä.
- **Heikot hallinnot, epävakaus ja korruptio.** sotilasdiktatuurit, populismi, vasemmistoliikkeet, vallankaappaukset ja sisällissodat. Nämä liittyvät vahvasti eriarvoisuuteen ja valtasuhteiden epätasapainoon sekä uuskolonialismiin. Toisaalta hallinto- ja oikeusjärjestelmät suoraa perintöä Espanjasta.
- **Monikulttuurisuus sekä rasismi kolonialismin perintönä.** Alkuperäiskansojen ja orjien jälkeläisten asema. Syrjintä ja mahdollisuus vaalia omaa kulttuuriaan. Väestöryhmien sekoittuminen; nykyisin useiden Latinalaisen Amerikan maiden väestön enemmistön perimä sekoitus eurooppalaista ja alkuperäiskansojen perimää.
- **Katolisen kirkon vahva asema.** Kirkon vanhoillisuus ja vahva vaikutusvalta, jolla vaikutusta mm. avioliitto- ja aborttilainsäädäntöön. Toisaalta vapautuksen teologia ja monien pappien rooli köyhien puolustajina. Synkretismi ja Latinalaisen Amerikan kristillisyyden omaleimaisuus.
- **Espanjan kieli ja espanjalaiset kulttuurivaikutukset**

Tämä lisäksi on mahdollista saada 1–4 pistettä hyvin perustelluista listan ulkopuolisista asioista.

Kirjalliset ansiot (0–10 pistettä)

Erityisesti kiinnitetään huomiota ilmaisun selkeyteen, vastauksen jäsennykseen sekä kieleen. Hyvä vastaus on helposti ymmärrettävä ja etenee johdonmukaisesti. Hyvä vastaus on myös kirjoitettu hyvällä suomen kielellä.

MALLIVASTAUS

Tehtävä B (50 pistettä)

Tarkastele Suomesta ulkomaille suuntautunutta muuttoliikettä vuosien 1870-1970 välillä. Pohdi laajasti, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet muuttoliikkeeseen. Mieti myös muuttoliikkeen seurauksia suomalaisessa yhteiskunnassa. Käytä hyväksesi oheisia aineistoja.

Yleistä

Kysymyksen maksimipistemäärä on 50. Asiasisällöstä voi saada 0–40 pistettä, ja kirjallisista ansioista 0-10 pistettä. Asiasisällön osalta hyvään pistemäärään ei riitä pelkkä asioiden luettelointi, vaan olennaista on ymmärtää ilmiöiden merkitys ja niiden väliset yhteydet. Hyvä pistemäärä edellyttää ilmiöiden selittämisen lisäksi myös omaa tulkintaa. Tärkeää on kyetä perustelemaan omat näkemykset ja esittää ne ymmärrettävästi ja selkeästi.

Asiakohtien edellytettiin olevan vastauksessa selkeästi ymmärrettävänä ja selvästi ilmaistuna sekä argumentoituina ja selitettynä – pelkillä maininnoilla tai ylimalkaisilla viittauksilla pisteitä ei saanut. Asiakohtien lisäksi erityisistä **tekstin kirjallisista ansioista** (tekstin loogisuus eli jäsentely, esseevastaukseen vaadittava argumentaatio- ja analyysitaso sekä tyyli, jonka oli oltava moitteetonta proosasuomea) oli mahdollista saada **nollasta kymmeneen (0-10) pistettä**. Olennaista ei siis ole vain edellä mainittujen asioiden ja teemojen luetteleminen vaan niiden yhteyksien sujuva ja selkeä esittäminen. Asiatietojen pohjalta oli kyettävä rakentamaan omia tulkintoja, jotka oli kyettävä hahmottelemaan johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi, esseevastaukseksi.

Kirjallisia ansioita arvioitiin suhteessa asiantietämykseen, mikäli asiaa ei ollut tai sitä oli kovin vähän, ei esitystavastakaan voinut saada kovin korkeita pisteitä.

On syytä huomioda, että valintakokeen tarkistamisen yhteydessä vastauspapereihin on voitu tehdä erilaisia merkintöjä, joista ei voi kuitenkaan suoraan päätellä, mistä kohdista pisteitä on annettu.

Asiasisältö

Tehtävässä pyydettiin kahta eri viivadiagrammia hyödyntäen tarkastelemaan yllä mainittua kysymystä:

0–10 pistettä: Vastauksessa ei ole hyödynnetty aineistoa tai esitetään pääosin pelkkiä arveluja, mitkä voisivat muuttoliikettä selittää.

11–18 pistettä: Aineistoa on käytetty vastauksessa. Työntävistä ja vetävistä tekijöistä on valittu yksi tai kaksi tekijää selittämään koko muuttoliikettä tai ne on sivuutettu kokonaan. Laajempi historiallinen konteksti jää siten puutteelliseksi tai se puuttuu kokonaan. Vastauksessa ei ole mainittu muuttoliikkeestä, joka kohdistui Ruotsiin 1960- ja 1970-luvulla eikä pohdita suurten muuttoliikkeiden vaikutuksia suomalaiseen yhteiskuntaan tarkemmin.

18–24 pistettä: Aineiston pohjalta on kerrottu muuttoliikkeen suuret linjat. Vastauksesta puuttuu kuitenkin laajempi historiallinen konteksti ja analysointi. Vetävistä ja työntävistä tekijöistä kerrotaan, mutta puutteellisesti. Yhdysvaltoihin ja Ruotsiin suuntautuneesta muuttoliikkeestä kerrotaan, mutta vastauksessa on joitain virheellisiä päätelmiä liikkeen syistä ja seurauksista. Vastaus ei myöskään välttämättä huomioi kysymyksen asettelua, joka kohdistuu vuosien 1870-1970 väliseen ajanjaksoon.

25–35 pistettä: Vastauksessa aineisto on osattu sitoa laajempaan historialliseen kontekstiin sekä on pyritty ymmärtämään monia erilaisia vetäviä ja työntäviä tekijöitä, jotka aiheuttivat muuttoliikettä. Hyvässä vastauksessa on huomioitu Yhdysvaltoihin suuntautunut kaukosiirtolaisuus sekä myöhempi Ruotsiin suuntautunut muuttoliike. Vastauksessa on tuotu ainakin suurin osa seuraavista lähtömaan työntävistä ja kohdemaahan vetävistä voimista:

Työntävät voimat

Yhteiskunnan taloudellinen rakennemuutos maailmalla, kapitalistinen tuotantojärjestelmä > kansainvälinen työnjako > siirtolaisuus

Yhteiskunnan taloudellinen rakennemuutos Suomessa, mm. elinkeinovapaus, maatalouden koneellistuminen

Yhteiskunnan liberalisoituminen, mm. palveluspakon poisto 1883

Sosiaalinen muutos, voimakas väestönkasvu, tilattomuuden kasvu 1800-luvulla

Yhteiskunnalliset muutokset, Venäjän yhtenäistämispoliittika

Yhdysvaltojen siirtolaisuuslakien tiukentuminen 1924

Vetävät voimat

Taloudelliset tekijät kohdemaassa, kuten sen tarjoamat työmahdollisuudet teollisuudessa ja toisaalta tarve uudelle työvoimalle, Homestead Act 1862 (suosi ammattitaidottomia suomalaisia)

Liikenneyhteyksien ja joukkoviestinnän kehittyminen

Aatteelliset tekijät, USA:n demokratia, toive paremmasta tulevaisuudesta ja vapaudesta

Ketjumuuutto eli sukulaiset ja ystävät kohdemaassa antoivat esimerkkiä/ helpottivat muuttoa

36–40 pistettä: Vastauksessa aineisto on ollut kysymyksenasettelun pohjana. Sillä on kuvattu muuttoliikettä, problematisoitu muuttoliikkeen vaiheita ja sidottu ilmiö hyvin historialliseen kontekstiin. Vastauksessa on mukana suurin osa muuttoliikkeen (ks. edellä) vetävistä ja työntävistä tekijöistä ja osattu antaa niille selityksiä. Lisäksi vastauksessa tuodaan esiin muuttoliikkeen vaikutuksia lähtömaassa ja erityisesti niiden alueiden elinvoimaisuuteen ja asukasmääriin, joista muuttajia lähti. Esiin nousevat Etelä-Pohjanmaan alue sekä toisen maailmansodan jälkeen Pohjois- ja Itä-Suomi. Vastauksessa tuodaan esiin se, että muuttajat olivat nuoria, mikä vaikutti pitkällä aikavälillä väkilukuun. Muuttoliikkeen vaikutus myös toiseen suuntaan on huomioitu: palaajilla oli usein säästöjä ja he pystyivät kehittämään elinkeinoaan ja parantamaan elintasoaan Suomessa. Ruotsin suuntautuneessa muuttoliikkeessä suurten ikäluokkien lähtö kiihdytti pitkällä aikavälillä maaseutua, kun väkiluku pieneni ja muuttoalueiden elinkeinorakenne yksipuolistui. Vastauksesta käy edellisten lisäksi ilmi, että muuttoliike Yhdysvaltoihin alkoi 1920-luvun alussa tyrehtyä siirtolaisuuslakien tiukennuksen myötä sekä se, että Suomi itsenäistyi ja yhteiskunnalliset olosuhteet vakiintuivat.

41–50 pistettä: Vastaaaja on osannut laatia sujuvan ja kieliopillisesti toimivan essee-tyyppisen vastauksen, jossa edellä mainitut keskeiset asiat on esitetty loogisessa järjestyksessä. Hyvässä ja erinomaisessa vastauksessa oli tärkeää tuoda esiin myös muuttoliikkeen laaja historiallinen konteksti.